

20. FOGALOMTÁR

Adomány

Ellenérték nélküli szolgáltatás. (Például ajándékozás, juttatás, felajánlás, adakozás, térítésmentes kötelezettségvállalás.)

Adománylevél

Az adományról kiállított okirat.

Adókedvezmény

Az adóalapot vagy magát a kiszámított adót közvetlenül, illetve adójóváírással csökkentő tételek, valamint az adó megfizetését érintő kedvezmény. Például SZJA adóalapcsökkentő kedvezmény fűződik a tandíjhoz, magát az adót csökkenti az alapítványi hozzájárulás, az adójóváírás csökkenti a kiszámított adót a munkabér esetében, a részletfizetési kedvezmény pedig az adó megfizetéséhez kapcsolódik.

Akadálymentes

Az olyan épített környezet, amely a kényelmes, biztonságos, önálló használatot minden ember számára biztosítja, ideértve azokat az egészségkárosodott egyéneket vagy embercsoportokat is, akiknek ehhez speciális létesítményekre, eszközökre, illetve műszaki megoldásokra van szükségük. Építészeti akadálymentesítés annak a biztosítása, hogy az épített környezet kényelmes, biztonságos, önálló használata minden ember számára biztosított legyen, ideértve azokat az egészségkárosodott személyeket is, akiknek ehhez speciális létesítményekre, eszközökre, illetve műszaki megoldásokra van szükségük.

Aktív állampolgár

Azon állampolgárok, akik tevőlegesen részt vesznek a társadalmi folyamatokban, azok céljainak, tartalmának, módszereinek meghatározásában és megvalósításukban. Az ifjúsági munka egyik célja az aktív állampolgárság elősegítése.

Alacsony küszöb

Amikor a segítő kapcsolat megteremtéséhez különösebb feltételeket nem szabnak. Elsősorban a találkozásra, a találkozás révén a védekező diszpozíció feloldására, a bizalomra és együttműködésre, a kívánatos változás előkészítésére törekszenek.

Alacsony küszöbű szolgáltatás

A szolgáltatás igénybevétele gyakorlatilag feltétel nélküli, az utcáról betérő számára is azonnal és teljes mértékben hozzáférhető.

Alapító okirat

A szervezetet, intézményt, társaságot létrehozó és működésének alapvető szabályait tartalmazó okirat, amelyet általában az alapítók egyoldalú jognyilatkozattal bocsátanak ki. Például alapítvány, társasház, költségvetési intézmény, zártkörű részvénytársaság, egyszemélyes kft alapító okirata.

Alapítvány

A Polgári törvénykönyv (1959. évi IV.) és a közhasznú szervezetekről szóló törvény (1997. évi CLVI) alapján létrejött vagyonegyesülés. Tartós közérdekű célra létesített, önálló jogi személyiségű, az alapító okiratban meghatározott kezelő szervvel (ezt általában kuratóriumnak hívják) rendelkező, az alapítótól elkülönült vagyontömeg. Elsődlegesen gazdasági tevékenység folytatására nem hozható létre. Alapítvány alapítója magánszemély, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság lehet. Jogi személyiség szempontjából a bírósági nyilvántartásba vétellel jön létre. Ezt követően az alapító az alapítványt nem vonhatja vissza. Az alapítvány különleges fajtája a közalapítvány.

Alapmegoszlás (átlag) adatok

A megkérdezett, megfigyelt személyek helyzetét, válaszait csoporttagolás nélkül kezelő adatsor. Arra alkalmas, hogy egészében véve leírja a minta sajátosságait, a jellegzetes válaszok előfordulásának arányait, de a megkérdezettek csoportjainak különbségeit nem különíti el. Emiatt elfedheti a sajátos helyzetű csoportok különvéleményeit, eltakarhatja ítéleteik, álláspontjaik sokféleségét.

Alapsokaság

Az a népességcsoport, amelynek viszonyait, álláspontját, értékelő ítéleteit, egyes életszférákban követett gyakorlatát egy-egy kutatás során megismerni kívánjuk. A kutatások többségében ennek az alapsokaságnak egy előre megtervezett, kis részéről, a mintáról gyűjtünk információkat. A megfelelő minta elkészítéséhez ismerni kell az alapsokaság legfontosabb jellemzőinek tagoltságát, például az életkori csoportok, a nemek és a lakóhely jellegének arányait.

Alapszabály

A szervezetet, társaságot létrehozó és működésének alapvető szabályait tartalmazó okirat, amelyet általában a tagok közössége fogad el. Például egyesület, párt, részvénytársaság alapszabálya.

Alkotmány

Alaptörvény. Az ország társadalmi berendezkedésének, jogrendszerének alapvető jellemzőit tartalmazó legmagasabb szintű jogszabály.

Animáció

Közösségi folyamatok, akciók legtöbbször a szabadidő szervezése. (Szó szerint életre keltés, bővebben: biztatás, bátorítás.) Az egyén valódi közösséghez tartozás érzését segítő technika, amely módot ad az egyén önmegvalósítására, önkifejezésének fejlesztésére. Az egyéneknek módot ad, hogy megfogalmazva elvárásaikat, csoportban eredményesebben képviseljék (szinergia) az önmegvalósításuk iránti igényt, mint egyedekként. Az animáció módszerei szerint a célcsoport és tevékenység szerint osztható: létezik gyerekanimáció, időskori animáció, sportanimáció, szabadidős animáció.

Antiszemizmus

Zsidókkal szembeni ellenségesség, diszkrimináció.

Attitűd

Dolgok (emberek, események, folyamatok stb.) megítélésével kapcsolatos beállítódás.

Állami irányítás egyéb jogi eszközei

A jogalkotási törvény szerint a jogi normák két csoportja a jogszabályok és az állami irányítás egyéb jogi eszközei. Ez utóbbi csoportba tartozik a határozat, az utasítás, a jegybanki rendelkezés, bankfelügyeleti rendelkezés és a jogi iránymutatás. A határozat a jogalkotó szervek saját működését szabályozó norma, az utasítás a közvetlenül alárendelt szervezetek tevékenységét szabályozza, a jegybanki és a bankfelügyeleti rendelkezés a hatáskörbe eső tevékenységet folytató személyeknek szóló jogi norma, a jogi iránymutatás pedig a jogalkalmazás egységességét és szakszerűségét elősegítő irányelvet és a tájékoztatót jelenti.

Ártalomcsökkentés

A segítő kapcsolat során, különféle eszközök alkalmazásával elsősorban az ártalmak mérséklésére, a (élet)veszélyek és kockázatok minimalizálására, illetőleg az érintettek részvételének megerősítésére összpontosítanak.

Belátásképes kor

Az az életkor, amelynek elérése a jog szerint automatikusan jelenti a cselekvőképesség teljessé válását. A magyar jogban ez az életkor a 18. életév betöltése.

Célcsoport

Egy adott projekt során az elérni szándékozott valamilyen szempont szerint szelektált embercsoport. A célcsoportok élethelyzete és viselkedési mintái alapján a módszertani megközelítések és a munka tartalma az egyes projektekben, szolgáltatásokban, nagyban különbözhet (pszichoszociális prevenció, tanácsadás, segítségnyújtás, krízisintervenció, folyamat-orientált intenzív gondoskodás, munkaerő-piaci tanácsadás, csoportorientált kultúr-, élmény- és szabadidő-pedagógia, mediáció)

Cél szerinti juttatás

A közhasznú szervezet által cél szerinti tevékenysége keretében nyújtott pénzbeli vagy nem pénzbeli szolgáltatás.

Cél szerinti tevékenység

Minden olyan tevékenység, amely a létesítő okiratban megjelölt célkitűzés elérését közvetlenül szolgálja.

Cigányellenesség

Cigányokkal szembeni ellenségesség, diszkrimináció.

Civil

A közigazgatástól és katonaságtól, valamint az államhatalomtól független, önkéntességen és öntevékenységen alapuló.

Családsegítés

Életvezetési problémákkal, szociális gondokkal küzdő családok, illetve személyek szociális és mentálhigiénés ellátása.

Cselekvőképesség

A jogok gyakorlásának képessége. Aki cselekvőképes, az önmaga tehet bármilyen jognyilatkozatot és köthet szerződéseket.

Cselekvőképtelenség

A cselekvőképesség teljes hiányának állapota. Aki cselekvőképtelen, az nem tehet érvényes jognyilatkozatot, nevében törvényes képviselője jár el. Cselekvőképtelen 1. a törvény erejénél fogva a 14 évnél fiatalabb kiskorú, 2. jogerős bírósági ítélet folytán az a személy, aki a bíróság cselekvőképességét kizáró gondnokság alá helyezett (elmeállapot vagy szellemi fogyatkozás miatt), 3. gondnokság alá helyezés nélkül is az, aki olyan állapotban van, hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzik.

Csoport

Olyan korlátozott létszámú közösség, ahol a tagoknak lehetőségük van a közvetlen, kölcsönös kapcsolatra.

Csoportdinamika

A csoportban folyó eseményekkel és jelenségekkel foglalkozó ismeretkör.

Csoportkohézió

Csoportösszetartó erő, amely hatására az egyénben kialakul a csoporthoz tartozási igény, ennek következtében a csoport érdekében és normáinak függvényében cselekszik.

Csoportkötődés

A csoporthoz tartozás erőssége.

Csoportszerkezet

A csoportban lévő tagok csoportban elfoglalt helyét meghatározó kapcsolatrendszer. A tagok kezdetben tagolatlan tevékenysége szerepekké differenciálódik, kapcsolatok szerveződnek és funkciók születnek. Az így kialakuló nem hivatalos csoportszerkezet eltérhet az eleve funkcionális feladatok és hatalmi hatáskörök meghatározásai körül szervezett hivatalos (formális) csoportok szerkezetétől és annak működését erősítheti, vagy gyengítheti.

Decentralizálás

A központosítottság megszüntetése. Központi hatáskörök, feladatok szétosztása, széthelyezése a regionális vagy helyi szervekhez.

Depriváció

Valamitől való megfosztottság, hiány, amitől az adott társadalomban a többség rendelkezésére áll, vagy amit az adott társadalomban mindenki számára kívánatos, elérendő minimumnak tartanak.

Deviancia

A társadalmi közmegegyezéssel, normákkal ellentétes, illetve az egyént önmagát károsító magatartásforma. A gyermekkori szocializációs zavarok, a harmónia hiánya könnyen vezetnek felnőttkori devianciához. Egészségkárosító deviáns viselkedési formák például: öngyilkosság, pszichiátriai megbetegedések, drog, alkoholizmus. Konvencióval ellentétes viselkedési formák például: szemetelés, bűnözés különböző magatartásmintái. A fiatalok családi normakövetése lazul, helyettük a kortárs csoportok hatása erősödik fel.

A digitális korszak gyermekeinek különböző elnevezései

Digitális őslakosok – digitális bevándorlók (digital natives – digital immigrants); Net Generáció (Net-Generation, N-Gen); Screenager; az ezredforduló gyermekei.

Digitális szakadék; digitális megosztottság

Az IKT hozzáférés és használat (elérhetősége) alapján megmutatkozó nagyfokú különbségek az egyes társadalmi csoportok (pl.: fiatalok-idősek) között.

Diszkrimináció

Megkülönböztetés.

Diszkrimináció, antidiszkrimináció

Hátrányos megkülönböztetés, bármely – elsősorban nem befolyásolható – helyzetre, állapotra vonatkozóan, főleg korra, nemre, fajra, fogyatékosagra, szexuális beállítottságra, de akár meggyőződésre, politikai beállítottságra is értelmezhető. A hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem az antidiszkrimináció.

Diszkrimináció tilalma

Az állampolgárok alkotmányos jogegyenlőségét sérti minden olyan megkülönböztetés, amely faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerint érinti az emberi, állampolgári jogokat.

Drámapedagógia

Művészetpedagógiai irányzat, mely a színház eszköztudományát alkalmazza a nevelés, oktatás különböző területein. Előtérbe állítja, és tudatos odafigyeléssel fejleszti a kommunikációs- és viselkedéskultúrát, konfliktus-értelmező és megoldó képességet.

Drog

Olyan szerek gyűjtőfogalma, amelyeket a szervezetbe juttatva ideiglenesen megváltoztatják az egyén hangulatát, gondolkodását, világészlelését. Kultúrától függetlenül osztható legális és illegális drogokra. Magyarországon illegális drog pl. marihuána, anfetamin-származékok, legális az alkohol, kávé, dohány.

Egyesület

Önkéntesen létrehozott, önkormányzattal és jogi személyiséggel rendelkező társadalmi szervezet, amely az alapszabályban meghatározott célra alakul, nyilvánított tagsága van és céljainak elérése érdekében szervezi tagjai tevékenységét. Az egyesülési törvény (1989 évi II.) alapján létrejött személyegyesülés.

Egyesületi jog

A társadalmi szervezetek (egyesület, szakszervezet, párt, klub, kör, társaság, érdekvédelmi szervezet) és más személyegyesülések létrehozására, működtetésére irányuló alapvető emberi-állampolgári szabadságjog.

Egyház

Azonos hitelveket követő személyek, vallásuk gyakorlása céljából, önkormányzattal rendelkező vallási közösséget, vallásfelekezetet, egyházat hozhatnak létre. Egyház minden olyan vallási tevékenység céljából alapítható, amely az Alkotmánnyal nem ellentétes és amely törvénybe nem ütközik. Az egyházat – legalább 100 alapító tag esetében – a bíróság nyilvántartásba veszi, s ettől kezdődően rendelkezik önálló jogi személyiséggel.

Egyházi jogi személy

Az egyház, és az egyház alapszabálya értelmében az egyház önálló képviselői szervvel rendelkező szervezeti egysége (egyházközség, intézmény) jogi személy.

Együttműködés

Két vagy több szereplő közös vagy hasonló célok irányába mutató összehangolt, együttes tevékenysége.

Előítélet, sztereotípiák

Valamely, számunkra ismeretlen csoportról, személyről vagy dologról alkotott vélemény, nézet, amely hiányos ismereteken, előre kialakított elképzeléseken, hiedelmeken tapasztalatok hiányán alapul. A sztereotipizálás során ezekkel a vélt, vagy valós jellemzőkkel ruházzuk fel az adott csoporthoz tartozó egyént, az adott szervezet által nyújtott szolgáltatást, stb. A valóság leegyszerűsítésével a sztereotipizálás biztosítja, hogy a világ dolgai között eligazodjunk, rendet tegyünk, ne kelljen annak minden egyes elemét megismernünk. Az előítélet lehet pozitív és negatív, mely a szocializációs folyamat során rögzül, így később egyre nehezebb megváltoztatni. Legtöbbször nem tudatos a kialakulása és működése sem. A sztereotípiák rendkívül mélyen rögzülnek, néha a konkrét tapasztalatnak is ellenállnak, nehezen változtathatók.

Emberi jogok

Olyan, a születéssel megszerzett elidegeníthetetlen lehetőségek összessége, amelyek valamennyi a Földön élő embert (elvileg) megilletnek, ezekről önkaratunkból sem lehet lemondani (pl.: önkéntes rabszolgaság sem vállalható). Az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata alapján az emberi jogok három generációja ismert.

Empirikus adatgyűjtés, adatfelvétel

A társadalom életének, egyes szegmenseinek, vagy egyes jelenségeinek vizsgálatát szolgáló adatok összegyűjtése. Ennek során összegyűjthetünk és használhatunk már meglévő adatokat, és különböző adatfelvételi eszközökkel olyan adatokat is beszerezhetünk, amelyeket korábban meglévő forrásokból nem érhetünk el.

Ernyőszervezet

Olyan hasonló szakmai, etikai elveken alapuló szervezetek összessége, amely a tagszervezetek érdekképviselését is általában ellátja.

Erőforrás

Valamely cél elérését, megvalósítását segítő szellemi vagy anyagi tényezők összessége. Részei az emberi erőforrás (tapasztalat, tudás, kapcsolatok összessége) és a fizikai-infrastrukturális-anyagi erőforrás.

Esélyegyenlőség

Olyan európai alapérték, amely az egyén vagy csoport számára megközelítően azonos feltételeket biztosít a társadalmi szolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében.

Élethosszig tartó tanulás

Az egyre gyorsabban változó világhoz való alkalmazkodás szükségességét a hagyományos iskolarendszer befejezése illetve hiányosságai okán az ún. life-long learning koncepció gondolja megoldani. Az iskola klasszikus, formális oktatási struktúráján túl sem fejeződik be a folyamatos változás, fejlődés, az ismeretek, jártasságok, készségek folyamatos fejlesztésének feladata.

Életképesség

Az ember mindenkorai társadalmában az élettani kondíciók kialakulása mellett azoknak az összetett képességeknek a kifejlődését, kialakítását kell, hogy jelentse, amelyek alapvetően szükségesek a felnőtt létehez.

Életvezetési kompetencia

A teljes életminőségű élet folytatásához és a társadalomban való eligazodáshoz szükséges készség szintű ismeretek összessége. Ennek segítségével a fiatal céltudatosan képes irányítani az életét.

Élménypedagógia

Tapasztalati úton történő megismerést, tanulást jelentő pedagógiai irányzat, amely bizonytalan, előre nem sejthető végkifejlethez vezet a. Az élményszerzés idegen, nem megszokott és igényeket, szükségletet kijelölő környezetet feltételez, így az élményszerzés általában cselekvéshez, mozgáshoz kötött. Az élménypedagógia a félelemmel való konkrét találkozást is jelenti (sziklafal-mászás, kenuzás, ejtőernyőugrás, nomádtáborozás). A veszély megélése mellett a test, a szellem és a lélek egységben való megélését is jelenti, ahol a test és a külső környezet találkozik.

Én-identitás

A környezettel való kölcsönhatásban egy sor személyiségjegy, képesség, önismeret rendező elveként az én azonosságának átélését teszi lehetővé.

Énkép

Azoknak a személyes tulajdonságoknak az összessége, amelyeket az egyén, a fiatal magának tulajdonít, illetve amely által megkülönbözteti magát másoktól. Kialakulása hosszú tanulási folyamat eredménye.

Érdekérvényesítés

A saját szempontok megjelenítése és az akarat elfogadtatásának szándéka akár az egyén, akár a közösség vagy szervezet szintjén. Elsősorban e könyvben az egyes társadalmi csoportok saját szempontrendszerük valóra váltásának igényére értjük.

Érdekképviselet

Egy szakma, társadalmi csoport, réteg vagy közösség szempontjainak, előnyeinek és szükségleteinek megjelenítése, deklaráltan a szakma, társadalmi csoport, réteg vagy közösség javára történő hasznosulása céljából. Szervezeti keretek között és egyéni alapon egyaránt úzható tevékenység.

Érett felnőtt

Érett felnőtté akkor válik valaki, ha képessé válik felelősség vállalására, ha képes viselni tettei következményeit, és ha képessé válik önmagáról gondoskodni, és ha tudatosság, spontaneitás, intimitásra való képesség (Berne) jellemzi.

Érzelmi intelligencia

A másik ember érzelmi állapotának megértése, a másik helyzetébe történő behelyezkedés, empátikus készség és a saját érzelmek érthető módon történő kifejezése.

Facilitálás, facilitátor

Egy csoport munkájának, kibontakozó konfliktusának külső, objektív segítése, megoldási alternatívája, olyankor, amikor a csoport belső kommunikációja még nem vagy alig-alig terhelt a konfliktussal (amikor már a csoport tagjai kapcsolatát terheli a konfliktus, már nem facilitációról, hanem mediációról beszélünk, mint a konfliktus feloldásának egyik lehetősége).

Felkereső ifjúsági munka

Az ifjúsági munka egyik módszercsoportja, amely szerint az ifjúsági munka ott kell történjen, ahol maguk a fiatalok megtalálhatóak, ugyanis nem elvárható, hogy maguk keressék fel az intézményt.

Feloszlatás

A társadalmi szervezet jogutód nélküli megszűnésének másik módja: a bíróság az ügyész keresete alapján feloszlatja a szervezetet, ha működése sérti az Alkotmányt, vagy bűncselekményt valósít meg, illetőleg mások jogainak és szabadságának sérelmével jár.

Feloszlás

A társadalmi szervezet jogutód nélküli megszűnésének egyik módja: a közgyűlés kimondja a szervezet feloszlását.

Fiatal

Az ifjúság harmadik korosztályi kategóriája, jelen munkában kb. a 19–23 éves korosztályt jellemezzük e szóval.

Fiatal felnőtt-posztadolens

Az a nagykorú személy, aki a szülői házról még nem teljesen szakadt el.

Fiatalkori önállósodás

Az ifjúkorra jellemző függetlenedés, amely fokozatosan a felnőttekről (elsősorban családról) való leszakadás jellemez, ezzel együtt jár/ezt követi a fiatal felnőtt társadalomba való integrálódása.

Fiatalkorú

Aki a bűncselekmény elkövetésekor a 14. életévét betöltötte, de a 18. életévét még nem.

Fiatalok társadalmi részvétele

a fiatalok igényeinek, véleményének, megjelenése, figyelembe vétele a társadalmi folyamatokban, döntésekben.

Fogyatékkal élő

Valamely érzékszervi, testi vagy mentális, veleszületett, vagy szerzett sérüléssel élő ember.

Fogyatékos

A mozgáskorlátozott, értelmi fogyatékos, siket, illetve nagyothalló, a szervátültetett, valamint a vak vagy gyengénlátó természetes személy.

Fogyatékos gyermek

Az értelmi, érzékszervi, mozgásszervi fogyatékos gyermek, valamint az ép intellektusú és ép érzékszervű, de kapcsolatteremtésében, kommunikációban súlyosan gátolt gyermek, tanuló. (Ez utóbbi kategóriára példa az autista, dyslexia-dysgráfiás, dyscalculiás, POS-szindrómás, dysphasiás, spina bifidás, astheniás.)

Formális szervezetek

Az alá- és fölérendeltségi jogosultságokkal, és a szervezeti feladatokkal szabályozott intézményi szervezetek, amelyeket legtöbbször a működést és a szervezetet pontosan szabályzó leírás szerint alakítanak ki.

Formális tanulás

Hagyományos értelemben az iskolarendszeren belüli, végzettséget adó képzés. Bővebb értelemben minden képzés, ami intézményen belül történik. Többnyire iskola- és tananyagközpontú.

Függőség

Bizonyos szerek (általában drogok) használata folytán kialakuló testi és lelki, nehezen felszámolható kötődés.

Globális nevelés

A világ folyamatainak összefüggéseire és ellentmondásosságára koncentráló módszertani, nonformális nevelési irányzat, amelynek célja, hogy a résztvevők megértsék, milyen összefüggés van az egyén élete, illetve a helyi és a globális események, folyamatok között. A globális nevelés ösztönzi a társadalmi igazságosság, az esélyegyenlőség, a másság megértésének és elfogadásának, a közös felelősségvállalásnak és szolidaritásnak alapelveit.

Globalizáció

A Föld egészén zajló folyamatok összekapcsolódása, amelynek során bizonyos jellemzők az egész glóbuszon általánosan megfigyelhetők, és közel azonosak lesznek. A (fizikai és logikai) távolságok e folyamat eredményeképp lecsökkennek.

Gyám

A gyámságot ellátó nagykorú személy.

Gyámhatóság

Gyámügyi kérdésekben eljáró közigazgatási szerv – a települési önkormányzat jegyzője és a gyámhivatal.

Gyámság (családjog)

A kiskorú gyermek, aki nem áll szülői felügyelet alatt, gyámság alá tartozik. A gyámot a gyámhatóság rendeli ki, ha a gyermeknek nem intézeti gyámja van. A gyám a gyámság alatt állónak gondozója, vagyonának kezelője és törvényes képviselője.

Gyermek

Az önálló döntésre és életvitelre korlátozottan képes, speciális jog és érdekvédelmet igénylő, a magyar jog szerint 14 év alatti személy. A Gyermek Jogairól szóló Egyezmény kihirdetéséről rendelkező 1991. évi LXIV. törvény szerint gyermek az a személy, aki 18. életévét nem töltötte be. (Kivétel, ha a gyermekre alkalmazandó jogszabályok értelmében a nagykorúságot már korábban eléri, ilyen eset például a házasságkötéssel szerzett nagykorúság.) Az ifjúság első korosztályi kategóriája, jelen munkában kb. a 10–14 éves korosztályt jellemezzük e szóval.

Gyermeki jogok

Olyan speciális jogegyüttes, amely segíti a korlátozottan cselekvőképes és érdekérvényesítésben korlátozott gyerekeket, számukra el nem vonható lehetőségeket garanzál. Egyik legteljesebb felmosolása lásd: 1990. évi New Yorkban kihirdetett egyezmény a Gyerekek jogairól. A gyermek különleges jogi helyzetéből – abból ugyanis, hogy jogképessége teljes, de cselekvőképessége hiányzik vagy korlátozott – következő különös szintű jogi szabályok összessége és rendszere. A Magyar Köztársaság Alkotmányában, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvényben és más törvényekben megfogalmazott, a gyermeket megillető jogok összessége

Gyermekjólét

A gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, személyi, vagyoni és egyéb jogainak biztosítása,

Gyermekkorú

Az a személy, aki 14. életévét nem töltötte be. Bűncselekmény miatt a gyermekkorú elkövető nem büntethető.

Gyermek veszélyeztetettsége

Olyan – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult – állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

Gyermek védelembe vétele

Ha a szülő a gyermek veszélyeztettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a települési önkormányzat jegyzője a gyermeket védelembe veszi, s a törvényben meghatározott segítő intézkedéseket foganatosítja.

Hatáskör

Ügytípus, ügykör, ügyfajta elintézésére (eljárásra, döntésre, határozatra, ítéletre) jogosultság.

Hatóság

Az állami és helyi önkormányzati, valamint az általuk feljogosított más szervek, amelyek jogszabályon alapuló hatósági (közhatalmi feljogosítottsággal végzett, egyoldalú akaratnyilvánítást tartalmazó, állami erőszakkal kikényszeríthető és szankcionálható) tevékenységet folytatnak.

Hálózat

Emberek, fiatalok csoportjainak, illetve szervezeteinek olyan formális vagy informális láncolata, amely forrásokat, készségeket, tudást oszt meg egymással, vagy továbbít az egyének számára. A hálózat tevékenysége korlátozódhat a hálózat tagjainak segítségére, vagy – multiplikáló hatással – más, a hálózaton kívül álló egyének, szervezetek, csoportok életkörülményeit javíthatja vagy információhoz segítheti.

Hátrányos helyzet

A többség átlagos helyzeténél kedvezőtlenebb élethelyzet. A szociálisan, egészségügyileg nehéz helyzetű, devianciákkal küzdők csoportja, amely sokszor okoz nevelési nehézségeket, tanulási problémákat, a kulturális és anyagi tőkéhez való korlátozott hozzájutást. Komplex személyes és társadalmi, családi és iskolai, szakmai és politikai okok és következmények, biológiai, pszichikus és szociális vonatkozások összessége. A hátrányos helyzet magában hordja azt a veszélyt, hogy a fiatal marginalizálódása következtében a társadalmi döntéshozatali mechanizmusokból is kimarad, valamint nem tudja optimálisan fejleszteni adottságait, képességeit, mindez hatással lesz életvezetésére, önbizalmára és önértékelésére, társadalmi státuszára.

Okai sokszor a szülők státusza (alacsony jövedelme, munkanélkülisége, anyagi lehetőségei, alacsony iskolai végzettsége), a családi környezet épségének hiánya (csonka vagy deviáns család, szülők betegsége), az egészségtelen vagy szűkös otthoni körülmények), a mikrokörnyezet szocializációs mintája.

Helyi ifjúsági szervezet

Egy településen vagy kistérségben tevékenységet végző, ifjúsági célú, az ifjúsági korosztály részvételével vagy a korosztály aktivitásának támogatása érdekében működő, az egyesületi törvény hatálya alá eső bejegyzett társadalmi szervezet.

Helyi ifjúsági tanács

A korosztály élethelyzetét meghatározó, helyi szintű döntéshozatali folyamatokban történő ifjúsági részvétel – e törvény végrehajtási rendeletében meghatározott feltételeknek megfelelő – szervezeti kerete.

Helyi kezdeményezés

A közösség valós szükségletein alapuló, onnan származó és vezérelt saját ötletek, tevékenységek összessége.

Homofóbia

Idegenkedés vagy gyűlölet a homoszexuális emberekkel, életmódjukkal, kultúrájukkal szemben.

Idióta

Súlyosan gyengeelméjű. Cselekvőképességet kizáró gondnoksággal járó tudati, elmebeli állapotban lévő személy.

Ifjúság

A gyermekek és a fiatalok (valamint a posztadolens) korosztályai együttesen.

Ifjúsági célú létesítmény

Az állami, önkormányzati ifjúsági közfeladatok ellátása érdekében működte-tett – a fiatalokat, mint szolgáltatást igénybe vevőket célzó – létesítmény.

Ifjúsági, civil nonprofit szféra

Nem önálló szektor, a civil nonprofit szektor azon része, amelyet fiatalokból és gyermekekből álló, vagy elsődlegesen fiatalok és gyermekek segítéséért működő szervezetek és kezdeményezések alkotnak.

Ifjúsági cselekvési terv, ifjúságstratégia

Az ifjúságpolitika megvalósításának, dokumentuma, ahol a vízió, célkitűzé-sek és az ehhez vezető feladatrendszer testet ölt.

Ifjúsági csoport

Az érintett korosztályok által létrehozott nem formalizált együttműködés.

Ifjúsági ház

A fiatalok általános vagy speciális szükségleteire létrehozott, az állam, vagy a civil társadalom által működtetett közösségi intézmény, infrastruktúra. Olyan közösségi szintér, ahol a fiatalok számára rendelkezésére álló kulturális in-tézmény, közösségi szintér, ahol a fiatalok és közösségeik lehetőséget kapnak különböző szabadidős és művelődési tevékenységek gyakorlására, az egy-mással való találkozásra, szervezeteik és képviseleti formájuk megszervezé-sére, működtetésére. Az ifjúsági házban öntevékeny közösségek működnek, ahol a látogatók legnagyobb részét az ifjúsági korosztály teszi ki.

Ifjúsági innovációs szolgáltatás

Az innováció addig nem létező megoldások, megközelítések megvalósítása, amelynek segítségével eredményesebben, hatékonyabban, kisebb ráfordítás-sal lehetséges egy adott cél elérése. Ifjúsági téren ez az érintett korosztályok egyénei és közösségei számára új szolgáltatást, magasabb minőséget, pozitív változást előidéző értelmezésben használatos.

Ifjúsági kezdeményezés

A fiatalok által megfogalmazott, és megvalósított tevékenység (tervezés, le-bonyolítás, értékelés). Olyan fiatalok által indított, kitalált projekt, amely hozzájárul a fiatalok kezdeményezőkézségének és kreativitásának kibonta-koztatásához. A fiatalok kezdeményezésekben vesznek részt, amelyek által közvetlenül, és aktívan bekapcsolódhatnak a helyi közösségekben zajló fo-lyamatokba.

Ifjúsági klub

Fiatalok közösségeinek igénye alapján működtetett közösségi tér. Programjának kialakítása és megvalósítása öntevékenyen, tagjainak aktív közreműködésével zajlik. A klub tehát a társadalmi érintkezésre, ismeretek, jártasság megszerzésére alakult kör, illetve ezek összejöveteleire szolgáló helyiség elnevezése.

Ifjúsági közösség

Gyermekek, illetve fiatalok jogi személyiséggel nem rendelkező, együttműködő csoportot alkotó közössége. Olyan társadalmi alakzat, fiatalok társulása és csoportosulása, amely a fiatalok saját igényeire, szükségleteire alakult meg és egyfajta szocializációs folyamaton keresztül bizonyos értékeket, normákat ad a közösség számára. A fiatalok csoportja közös célért jön létre, közösségük lehetőségeket biztosít a közös érdeklődési igény megtalálására, kielégítésére és a társas kapcsolatok gyakorlására. (A közösség Max Weber szerint olyan társadalmi kapcsolat, amelyben a társadalmi cselekvést a résztvevők szubjektív átértézt érzelmi-indulati vagy tradicionális összetartozásán alapuló beállítottság. A közösség fizikai és lelki biztonságot nyújthat a fiatalok számán. A közösségen belül olyan szocializációs folyamatok mennek végbe, melyek bizonyos értékeket oltanak a tagokba. A közösség egyik funkciója a társasági élet iránti általános igény kialakítása, másik funkciója kölcsönös támogatás nyújtása, melynek révén a közösség tagjai megvalósítják azokat a feladatokat, amelyek túl nagyok, vagy túl sürgősek ahhoz, hogy egyedül teljesíthetők legyenek.)

Ifjúsági közösségfejlesztés

A fiatalokból, közösségeikből, késztetéseikből, tenni akarásukból közösségi úton, az ifjúsági civil szervezetekkel, ifjúsági közösségekkel és fiatalokkal az adott település, térség fiataljainak szükségleteit, az azok megvalósításához szükséges feltételeket, lehetőségeket feltáró fejlesztési folyamat, amelynek révén a fiatalok képesek lesznek bekapcsolódni a település életébe, a helyi kérdések alakításába.

Ifjúsági közösségi tér

A fiatalok szociális szükségleteinek kielégítésére szolgáló, nekik és vagy általuk létrehozott fizikai, vagy virtuális hely. Általában a helyi önkormányzatok, illetve az ifjúság ügyeinek közös megoldása érdekében társult képviselőtestületek által az ifjúsági korosztályok tagjainak rendszeres vagy alkalmi közösségi tevékenységéhez, programjaik megvalósításához biztosított infrastrukturális környezet.

Ifjúsági kultúra

Életkori sajátosságokon alapuló kultúra, amely révén a fiatalok saját identitásukat és hivatartozásukat fejezik ki. Az ifjúsági kultúrát a különlegesség, a másság keresése okán megjeleníti a fiatalok sajátos öltözete, a zenehallgatás, a fogyasztói magatartás felvétele. Az ifjúsági kultúrán belül születnek meg az ifjúsági szubkultúrák, amelyek az azonos viselkedési és cselekvési kultúrát magára öltő csoportokra jellemző. A közös, egységes cselekvési kultúra fel-
szabadítja a fiatalokat az örökös választási kényszerűségek nyomásától.

Ifjúsági mozgalom

Elsősorban a 20. században a fiatal nemzedék tudatformálásának legfőbb tömegeket megmozgató színtere.

Ifjúsági munka

A fiatalok élethelyzetéből adódó sajátos problémáinak megoldását, társadalmi részvételük kialakítását segítő, a fiatalok részvételére és sajátos szakmai eszközrendszerre alapozó társadalom-, közösség- és perszónális fejlesztő, segítő munka. Az ifjúsági munka terepei többek közt a táborok, rendezvények, fesztiválok, a problémás fiatalokkal való foglalkozás, ifjúsági információszolgálat és tanácsadás, ifjúsági csere, ifjúsági tanulmányutak támogatása, képzések szervezése. Az ifjúsági munka kulcsszavai: énkép kiteljesítés, önismeret, közösségi párbeszéd, csoportszocializáció, kihívásokra való felkészítés, szabadidős tevékenységek, nonformális pedagógia. Az ifjúsági munka általában a szocializáció szereplőinek tevékenységére és feladataira vonatkozó összetett és gyűjtő kifejezés. Egyesíteni hivatott a felnőtté válást (elő)segítő mindenféle foglalatosságot a születéstől felnőtt korig a fiatalok közeli és távolabbi környezetében.

Ifjúsági nyelv

Az érintett korosztályokra jellemző szóhasználat.

Ifjúsági projekt

Olyan egyedi céllal és peremfeltételekkel rendelkező feladat (projekt), amely az érintett korosztályok bevonásával és számukra történik.

Ifjúsági referens

Altalában a helyi önkormányzatok területén az ifjúság ügyeinek megoldása érdekében az ifjúsági feladatok ellátásával megbízott – lehetőség szerint ifjúságsegítő szakképesítéssel rendelkező – szakember, akit közvetlenül az önkormányzatnál, vagy az önkormányzattal feladat-ellátási szerződést kötött helyi/térségi civil nonprofit szervezetnél alkalmaznak. Az ifjúsági referens az ifjúsági munkás gyűjtőfogalmába tartozik. Megkülönböztethetünk települési, kistérségi megyei stb. ifjúsági referenst

Ifjúsági részvétel

Az ifjúság egyéni illetve kollektív közéleti, társadalmi aktivitásának – állami illetve önkormányzati eszközökkel garantált – gyakorlása.

Ifjúsági szakértő

Az ifjúsági munka területén elméleti szakmai munkát végző szakember, aki olyan elméleti ismeretekkel és gyakorlati tapasztalatokkal rendelkezik, amelyekkel az ifjúsági munkával kapcsolatos feladatok összefoghatók.

Ifjúsági szervezet

Ifjúsági céllal és/vagy elsősorban a fiatalokat tagként elfogadó, bejegyzett civil szervezet. Olyan szervezet, amely fiatalokból áll és/vagy fiatalok számára szervezi a fiatalok érdekeit, igényeit szolgáló programokat, szolgáltatásokat.

Ifjúsági találkozó

Fiatalok és csoportjaik találkozási lehetősége, ahol a fiatalok felnőttek ellenőrző jelenléte nélkül kapcsolatokat alakítanak; véleményt cserélnek, szórakoztató, kikapcsolódást jelentő programok kíséretében.

Ifjúsági tanács

A fiatalok által választott testület, amely kapcsolódási pontot talál a társadalom demokratikus intézményrendszeréhez (pl. véleményezési, együttdöntési jogosítványok adott a fiatalokat is/elsősorban érintő kérdésekben).

Ifjúsági tevékenység

Az ifjúsági munka gyakorlatban megjelenő folyamatait, projektjeit vagy tevékenységi formáit.

Ifjúsági törvény

Az ifjúságügy területén történő szabályozási feladatok törvény általi meghatározása.

Ifjúsági turizmus

Az ifjúsági korosztályok a megszokott életkörnyezet ideiglenes elhagyását, más kultúrák megismerését célzó szabadidős tevékenysége, amely segíti a másság meg és elismerését, a társadalomba való beilleszkedést és rekreációs hatással bír és jó alapot ad saját kultúrájának, életmódjának kívülről való szemlélésére.

Ifjúságközpontú szolgáltatás

Az ifjúsági szakemberek által nyújtott olyan szolgáltatás, amely az érintett korosztályokkal közösen, az ő igényeiknek megfelelően, véleményük figyelembevételével, döntéseik elfogadásával történik.

Ifjúságkutatás

Az ifjúsági korosztályok és közösségeik (vagy a rájuk ható, nekik szolgáló rendszerek) tudományos igényű vizsgálata. Olyan társadalomtudományi kutatás, amely információkkal, jelentésekkel, helyzetelemzésekkel szolgál a fiatalokat érintő kérdésekben az ifjúságpolitika területén működő szereplőknek, intézményeknek. Az ifjúságkutatások jelentik az ifjúságpolitikai intézkedések meghozatalához szükséges alapokat, kiindulópontokat.

Ifjúságpolitika

Az ifjúsági korosztályokra irányuló ezek egyéneinek, közösségeinek, szervezeteinek és intézményeinek nyújtandó szolgáltatások, intézkedések tervszerű összefoglalása, és végrehajtása. Ifjúságpolitikán a fiatalok, a fiatalok tevékenysége, a fiatalok élethelyzetének javítása érdekében hozott intézkedéseket és az ifjúsági munkát magába foglaló politikát értjük, amely része a közpolitikának. Maga az ifjúságpolitika gondolkodásmódjában annak igényét tükrözi, hogy a fiatalokat önállóan és nem egy-egy szakterület részeként kezeli a kormányzat (integrált ifjúságpolitika). Beszélünk kormányzati, regionális, kistérségi, megyei és helyi ifjúságpolitikáról. Az ifjúságpolitika víziója, célkitűzései és az ehhez vezető feladatrendszer az ún. ifjúságpolitikai koncepcióban, stratégiában vagy cselekvési tervben van lefektetve.

Ifjúságsegítő

A fiataloknak különböző személyes szolgáltatásokat nyújtó speciálisan képzett szakember.

Ifjúságügy, ifjúsági szektor

Az ifjúsági generációkkal, tagjainak problémáival, azok megoldásával foglalkozó elméleti ismeretek és gyakorlati cselekvések és az azt végrehajtó szereplők (aktorok) összessége.

Ifjúságvédelem

A fiatalokra kiterjedő gondoskodás, pedagógiai, pszichológiai, szociális, egészségügyi, jogi tennivalóinak összessége, melyek a fiatalok gondozását, ellátását, eltartását, nevelését, érdekvédelmét hivatott biztosítani. Szűkebb értelemben a nehéz élethelyzetbe kerülő és/vagy különböző fejlődési, nevelés, magatartási problémákkal küzdő fiataloknak szakemberek által nyújtott speciális gondozása, segítése. Célja a rászorult, veszélyhelyzetben lévő gyermekek megsegítése, védelme.

IKT

Infokommunikációs technológiák (pl.: mobiltelefon, személyi számítógép, internet).

Imbecil

Elmebetegségben szenvedő. Általában cselekvőképességet kizáró gondnoksággal járó tudati, elméleti állapotban lévő személy.

Információs Társadalom

Az információs társadalom az emberi együttélés új módja, ahol az információ hálózatba szervezett előállítása, tárolása... játssza a legfontosabb szerepet. Új típusú társadalom, amelynek átalakulása és fejlődése mögött az információs (és nem az anyagi) javak termelése a hajtóerő.

Informális szervezetek

A közvetlen személyközi kapcsolatok során kialakult, írásban szabályozatlan, de a személyes szerepek és a befolyásolási képesség szerint tagolódni képes, nem hivatalos szervezetek. Ezek létrejöhetnek a formális szervezeteken belül, és azoktól függetlenül is. A formális szervezetek működésében gyakran megfigyelhető, hogy azok a célok könnyebben, jobban megvalósíthatóak, amelyeket a személyközi kapcsolatok elősegítenek, mint azok, amelyek az informális szervezet ellenállásába ütköznek.

Informális tanulás

A mindennapi élet természetes velejárója, az egyén életének valamennyi színterén zajlik, így a formális és a nem formális tanulás során is. A tanulásnak ez a formája nem szükségszerűen tudatos, illetve szándékos, az elsajátított tudás gyakran nem elismert tevékenységek; melléktermékeként (byproduct); alakul ki. Aki ilyen módon tanul, gyakran észre sem veszi, hogy tanul, hogy megszerzett valamilyen tudást vagy kompetenciát.

Innováció

Újítás, eddig nem létezett megoldások, megközelítések, kifejlesztése, megvalósítása. Olyan célirányos, szakszerű, intenzív fejlesztő tevékenység, amely egy már meglévő tevékenység, szolgáltatás, szervezet megújítását, továbbfejlesztését, vagy egy teljesen új, eddig még nem létező dolognak a bevezetését jelenti.

Interakció

Kölcsönös ráhatás és társas kölcsönhatás, melynek során az egyének gondolkodását, viselkedését mások tényleges, elképzelt vagy mögöttes jelenléte befolyásolja.

Interkulturális tanulás

A kultúrák találkozásakor bekövetkező attitűdváltozás. Jelenti a más kultúrákkal való ismerkedést és más kultúrák ismeretét. Az interkulturális tanulási folyamat által megtanuljuk kívülről látni önmagunkat (szokásainkat, gondolkodásmódunkat és életstílusunkat) és megtanuljuk megérteni a világot, annak másságát, sokféleségét.

Iratbetekintési jog

Az ügyfél és képviselője a közigazgatási eljárás során keletkezett iratokba betekinthez, és azokról másolatot készíthet.

Iskolaszék

Az iskolában a nevelő-oktató munka segítésére alakítandó testület, amelyben részt vesz képviselői útján az iskolafenntartó és minden iskolahasználó: nevelőtestület, szülők, tanulók. Az iskolaszék minden kérdésben tájékozódhat és véleményt nyilváníthat. Egyetértési joga van a szervezeti és működési szabályzat, továbbá a házirend elfogadásakor, valamint a vállalkozással kapcsolatos iskolai tevékenység feltételeinek kialakítása tárgyában. Döntési jogkörébe tartozik a felülbírálati kérelmekben határozathozatal, és azok az ügyek, amelyeket a nevelőtestület vagy az intézmény fenntartója saját hatásköréből az iskolaszékre ruházott át.

Ismeret

Megismerési folyamat során a tényekből következő tudásegység.

Ítéloképessége birtokában lévő gyermek

Az a kiskorú, aki életkorának és értelmi, érzelmi fejlettségének megfelelően képes – meghallgatása során – az őt érintő tények és döntések lényegi tartalmát megérteni, várható következményeit belátni.

Javítóintézet

Bíróság által alkalmazható intézkedés akkor, ha a fiatalok eredményes nevelése érdekében intézeti elhelyezése szükséges. A javítóintézetes nevelés 1-3 évi időtartamban a fiatalok számára kötelező javítóintézetes tartózkodást jelent. A bíróság 1 évi letöltött javítóintézetes nevelés után a fiatalok ideiglenesen elbocsáthatja. A javítóintézetből a 19. életévét betöltött személyt el kell bocsátani akkor is, ha a javítóintézetes nevelés teljes időtartama még nem telt el.

Jártasság

A képességek fejlesztése során elérhető középső, gyakorlottságot már igen, de automatizáltságot még nem jelentő szint.

Játék

Komolyabb tét nélküli szabadidős tevékenység, a nevelési módszerek egyik formája, amelynek segítségével az egyén személyiségjegyei, viselkedési normái, szokásai, manuális készségei, fantáziája és a közösséghez való tartozás érzése fejlődik. Miközben segíti az önmegvalósítást, növeli a közösségi érzést, fokozza az alkalmazkodó készséget, ugyanakkor felelősségvállalásra ösztönöz.

Jogállam

Az alkotmány által használt, de törvényben vagy jogszabályban tartalmilag nem kifejtett kategória. („A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”) A jogirodalmi feldolgozások szerint a jogállamiság főként az emberi-állampolgári jogok teljes körű érvényesülését, a törvényesség biztosítását, a klasszikus polgári alkotmányos alapintézmények kiépülését és működését, a törvényhozó hatalomnak a végrehajtó hatalom feletti kontrollját és az igazságszolgáltatás függetlenségének folyamatos garantálását jelenti.

Jogi személy

Jogképességgel rendelkező nem természetes személy. Jogi személy többek között az állami vállalat, az állami és önkormányzati költségvetési szerv, a gazdasági társaság, a társadalmi szervezet, az alapítvány, közalapítvány, ügyvédi iroda. A jogi személy saját neve alatt szereshet minden olyan jogot és vállalhat minden olyan kötelezettséget, amelyek jellegükénél fogva nem csupán az emberhez fűződhetnek. A jogi személy nevében a jogi személy képviselője jár el, de a bankszámla feletti rendelkezéshez minden esetben két képviselői joggal felruházott személy aláírása szükséges. Ha jogszabály vagy – annak felhatalmazása alapján – az alapító okirat kifejezetten úgy rendelkezik, akkor a jogi személy törvényes feltételeknek megfelelő szervezeti egysége is külön jogi személy.

Jogi személyiség nélküli gazdasági társaság
Közkereseti társaság és a betéti társaság.

Jogképesség

A jogokhoz és kötelezettségekhez való jog. A magyar jogban minden ember jogképes, tehát jogai és kötelezettségei lehetnek. Az emberen kívül jogképes még az állam, a jogi személyek és a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság.

Jogszabály

A jogalkotási törvény szerint a jogi normák két csoportja a jogszabályok, amelyek mindenkire nézve kötelezőek (alkotmány, törvény, miniszterelnöki rendelet, kormányrendelet, miniszteri rendelet, önkormányzati rendelet), és az állami irányítás egyéb jogi eszközei, amelyek csak az állami struktúrára vonatkoznak. (Határozat, utasítás, jegybanki rendelkezés, bankfelügyeleti rendelkezés, jogi iránymutatás.)

Kamasz

Az ifjúság második korosztályi kategóriája, jelen munkában kb. a 15–18 éves korosztályt jellemezzük e szóval.

Képesség

Valamilyen cselekvésre, teljesítményre való alkalmasság.

Képzés

Az a tevékenység, amelynek során az elsajátított ismeretek gyakorlati alkalmazása segítségével kimunkáljuk a szükséges jártasságokat és készségeket, és kifejlesztjük a képességeket. Az ifjúsági munkában képzés alatt az általában nonformális pedagógián nyugvó intenzív együttlétet is értjük, melyet külső, vagy belső szakember (képző) irányít, vezet.

Készség

A képességek fejlesztése során elérhető legmagasabb, a tevékenység már automatizált szintje,

Kisebbség

Egy adott közösségben létező, számosságukban kisebb közösség.

Kiskorú

Az a személy, aki 18. életévét még nem töltötte be. (Kivétel a házasságkötéssel szerzett nagykorúság.)

Kiskorú veszélyeztetése

A kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy, aki e feladatából folyó kötelességét súlyosan megszegi, és ezzel a kiskorú testi, értelmi, vagy erkölcsi fejlődését veszélyezteti, bűncselekményt (büntettet) követ el.

Kistérségi ifjúsági szervezet

Alapszabályában vagy alapító okiratában ifjúsági feladatokat kiemelt célként megjelenítő, több egy közigazgatási kistérségben lévő településre kiterjedő tevékenységi körrel rendelkező nemkormányzati szervezet.

Kollektív szabadságjogok

Az Alkotmányban rögzített alapvető emberi jogok közül azok, amelyek jellegüknél fogva csak csoportosan gyakorolhatók, vagy a jogok tartalma nem kizárólag személyhez kötődik. (Például egyesülési és békés gyülekezési jog, sajtószabadság, menedékjog, nemzeti és etnikai kisebbségek kollektív jogai, vallásszabadság egyházi-intézményi vonatkozásai, sztrájkjog.)

Kompetencia

Alkalmazási szintű tevékenységeket lehetővé tevő tudásösszesség; meghatározott feladat teljesítésére való alkalmasság. A kompetencia mindig cselekvéshez, szituációhoz kapcsolódik lehetővé téve a cselekvést és a feladatok elvégzését.

Konfliktus

Olyan helyzet, amelyben különböző érdekek – feszültséget teremtve – egymásnak ellentmondanak, Feloldásuk a konfliktuskezelés, konfliktusmenedzsment. A fiatalok a felnőtté válás során számtalan ilyen helyzettel találják magukat szemben. Ilyen az is, amikor a fiatalban egymással összeegyeztethetetlen motivációk hatnak egyidejűleg, de az is, amikor fiatalok vagy csoportok között alakulnak ki az kölcsönösen kizáró célok.

Korlátozott cselekvőképesség

A cselekvőképesség részleges hiányának állapota. Aki korlátozottan cselekvőképes, annak jognyilatkozatai érvényességéhez törvényes képviselőjének előzetes beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása kell. A Polgári Törvénykönyv meghatározza azokat az eseteket, amikor a korlátozottan cselekvőképes személy törvényes képviselőjének közreműködése nélkül is érvényes szerződést köthet vagy más jognyilatkozatot tehet. Korlátozottan cselekvőképes: 1. A törvény erejénél fogva a 14–18 év közötti kiskorú személy; 2. Jogerős bírósági ítélet alapján az, akit a bíróság ilyen hatállyal gondnokság alá helyezett (elmeállapota, szellemi fogyatkozása vagy valamilyen kóros szenvedélye miatt).

Kortárssegítés

Közel azonos korosztályokba tartozó személyek által történő segítő munka. Az ifjúsági munka egyik fontos eszköze, hiszen a kortársak befolyásoló ereje, hatása, a fiatalok esetében jóval nagyobb, mint a felnőtteké. Olyan fiatalok, akik azonosulási képességeiket mozgósítva, mellérendelt szerepből igyekeznek segítséget nyújtani egykorú társaiknak.

Költségvetési szerv

Állami vagy önkormányzati költségvetésből működő és gazdálkodó jogi személy.

Közalapítvány

Az Országgyűlés, a Kormány vagy a helyi önkormányzat képviselő-testülete által alapított alapítvány, amelyet közfeladat ellátásának folyamatos biztosítása érdekében hoznak létre. A közalapítvány létrejöhet már működő alapítvány átalakulása és átalakítása útján is. Az alapító okiratot hivatalos lapban (közlöny, értesítő) közzé kell tenni.

Közérdekű kötelezettségvállalás

Közérdekű célra ingyenesen vagyoni szolgáltatás teljesítésére kötelezettségvállalás.

Közérdekű adat

Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, illetve egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő olyan adat, amely nem minősül személyes adatnak.

Közfeladat

A közalapítvány célja szempontjából és a foglalkoztatási törvény alkalmazásában az olyan állami vagy helyi önkormányzati feladat, amelynek ellátásáról – jogszabály alapján – az államnak vagy a helyi önkormányzatnak kell gondoskodnia.

Közhasznú, kiemelkedően közhasznú

A közhasznú szervezetekről szóló törvény (1997. évi CLVI) alapján létrejött olyan szervezet, amelynek tevékenysége nem csak magára vagy tagjai számára, hanem a tágabb környezet vagy társadalom számára is haszonnal jár.

Közhasznú társaság

A társadalom közös szükségleteinek kielégítését nyereség- és vagyonszerzési cél nélkül szolgáló, önálló jogi személyiséggel rendelkező szervezet.

Közhasznú tevékenység

A társadalom és az egyén közös érdekeinek kielégítésére irányuló – a szervezet létesítő okiratában szereplő – cél szerinti tevékenységek, amelyeket a közhasznú szervezetekről szóló törvény tételesen meghatároz.

Közösségfejlesztés

Olyan társadalomfejlesztési gyakorlat, mely a legkülönbözőbb társadalmi problémákra, lehetőségekre az emberek szűkebb-tágabb csoportjainak közös fellépésében, közösségi problémamegoldások kiérlelésében hisz.

Közösségi tér

Olyan társadalmi kezdeményezések eredményeként létrejött terület, ahol az állampolgárok, közösséges vagy szervezetek helyet és lehetőséget kapnak közösségi tevékenységek gyakorlására.

Köztisztület

Közfeladat ellátására törvény által létrehozott, önkormányzattal és nyilvántartott tagsággal, valamint önálló jogi személyiséggel rendelkező szervezet. (Például a Magyar Tudományos Akadémia, gazdasági kamarák, szakmai kamarák.)

Közvetett segítő szintű ifjúsági munka

Különböző tevékenységeit egészében mindazon megnyilvánulásokat jelentik, amelyek a fiatalok felnőtté válásának feltételrendszerét biztosítják, alakítják, teremtik meg, amelyek egészében, a fiatalokkal közvetlen kapcsolat nélkül is, közvetve a felnőtté válást segítik elő.

Közvetlen segítő szintű ifjúsági munka

Mindezekben a tevékenységekben nem csupán a konkrét, közvetlen kapcsolat a döntő, hanem az aktív, konkrét szerepvállalás, amely során a közvetlenül segítő, az adott összefüggésekben belül, elősegíti a fiatalok felnőtté válását.

Kreativitás

Alkotásra való képesség; alkotóképesség. Olyan szellemi folyamat, amely révén valami új és sajátos dolog jön létre.

Kultúra

Egy társadalomra jellemző fizikai és szellemi sajátosságok együttese.

Kultúrpedagógia

A passzív kultúrafogyasztással tudatosan szembeállítja az egyén aktív teremtő tevékenységét, újragondolásra készítette a kliséket, megdöntve a tabukat, megváltoztatva szokásokat.

Kuratórium

Az alapítvány kezelő szervének általánosan használt elnevezése.

Magas küszöbű szolgáltatás

Olyan szolgáltatás, ahol a szolgáltatás igénybevétele feltételekhez kötött. Ilyen például az orvos-beteg, tanár-diák, pszichológus-páciens viszony.

Magánszemély

Nem jogi személy. Ilyen a természetes személy, valamint a természetes személyek jogi személyiséggel nem rendelkező személyegyesülései és vagyonszövetségei. (Például nyilvántartásba nem vett egyesület, polgári jogi társaság, közkereseti társaság és betéti társaság, építőközösség, társasházközösség.) A magánszemélyek személyegyesüléssel (például társadalmi szervezetet) és vagyonegyesüléssel (például alapítvány, gazdasági társaság) hozhatnak létre jogi személyeket.

Mediáció, mediátor

A felek közötti külső közvetítés mint konfliktuskezelési technika olyan esetekben, amikor a csoport tagjainak belső kommunikációja már sérül a konfliktus erőssége miatt.

Megrontás

Aki 14. életévét be nem töltött személlyel közöskül, vagy az a nagykorú személy, aki 14. életévét be nem töltött személlyel fajtalanodik vagy őt rábírnival törekszik arra, hogy vele vagy mással közösküljön vagy fajtalanodjék, bűncselekményt (büntetést) követ el. A megrontásnak lényeges tényállási eleme, hogy a sértett szándékai, esetleges beleegyezése – éppen a gyermek életkori adottságaiból fakadó fokozott védelme okán – közömbös a bűncselekmény megvalósulása szempontjából.

Mentalhigiéne

Az egyén szellemi, lelki egészségére, kiegyensúlyozottságára hangsúlyt fektető szemléletmód

Mentor

Az a személy, aki az önkéntesnek, szervezeteknek, közösségeknek, informális csoportoknak segítséget nyújt. Figyelemmel kíséri az önkéntes életét, fejlődési folyamatát és közreműködését a projektben, segíti a beilleszkedését.

Mobilitás

Ifjúsági munkában alapvetően földrajzi értelemben vett elmozdulási képességet jelent. Ismert még a társadalmi mobilitás, mely a társadalmi osztályok, csoportok közötti közlekedés lehetőségét jelenti.

Mobil szolgáltatások

Olyan felkereső típusú szolgáltatások, amelyeket nem egy meghatározott, hanem mindig az igényekhez alkalmazkodó helyen nyújtanak.

Monitorozás

Egy projekt megvalósulása során történő ellenőrző folyamat, ahol a tevékenység és a tervek kerülnek összehasonlításra.

Motiváció

Azon késztetések, vágyak, attitűdök, amelyek meghatározott cél elérése érdekében merülnek fel, és irányítják a magatartást.

Multidiszciplináris

Több tudományterület (diszciplína) megközelítéseit, tudományos jellemzőit együttesen használó tudományos megközelítés.

Multikulturális

Olyan társadalom, melynek működésében sok különböző kultúrájú közösség található meg és hat a társadalom egészére egyszerre.

Multiplikáció

Olyan hálózati tevékenység tevékenysége amely a hálót alkotó tagoknál felhalmozott tudást, információt továbbítja, terjeszti az egyes hálózati tagok közvetlen környezetében.

Műhelymunka (workshop)

Kis létszámú tanulási, foglalkozási forma, amelynek alapja a vezetőtől kapott tájékoztatás alapján történő, önálló ill. kollektív problémamegoldással végzett feladat végrehajtás.

Negatív diszkrimináció

Hátrányos megkülönböztetés törvénytől okból.

Nemformális tanulás

Hagyományos értelemben iskolarendszeren kívüli, végzettséget nem adó képzés. Tágabb értelemben minden olyan képzés, amely a szabad tanulás céljait valósítja meg.

Nevelés

Olyan tudatos emberi cselekvés, amelynek célja az ismeretek, jártasságok és készségek fejlesztése céltudatos, tervszerű és fejlesztő jellegű társadalmi tevékenység. Mindazoknak az emberek közötti hatásoknak az összessége, melyek arra irányulnak, vagy azt eredményezik, hogy az emberek viselkedésében és cselekvésében többé-kevésbé tartós pozitív változások következzenek be. A nevelésnek objektív (tudás) és szubjektív (szocializációs) eszközei vannak. Formális: tervezett, keretek között, alá-fölé rendeltséget feltételező, inkább ismeretszerzésre összpontosító folyamat; Nemformális: tervezett, lazább keretek között zajló, mellérendeltségre, ismeretszerzésre és képességfejlesztésre azonosan összpontosító folyamat; Informális: spontán (magától) zajló, tanulási folyamat.

Nevelt gyermek

Nevelőszülőnél élő gyermek.

Nonprofit szektor

A három nagy (állami, gazdasági és nonprofit) szektor egyike. A civil szervezet olyan szervezet, amely gazdasági értelemben vett profit előállítására (és a politikai hatalom megszerzésére) nem törekszik, önkéntes együttműködésen alapul. A nonprofit szervezetek az ezen feltételeknek megfelelő szervezettípusok összessége (elsősorban alapítvány mint vagyonegyesülés és egyesület mint személyegyesülés.)

Nonprofit szervezet

Azon szervezetek köre és azok összessége (szektor), amely politikai hatalomra nem tör, profitot nem oszt fel és csak másdologosan termel, önkéntességén alapul és a jog szerint bejegyzésre kerül.

Nyilvánosság

Európai elv, amely szerint a közösség ügyeinek intézése publikus és az abból keletkező adatokhoz nem korlátozott a hozzáférés.

Oktatás

Az oktatás a személyiség irányított tanulás útján történő céltudatos formálása, képességeinek optimális fejlesztése

Országos ifjúsági szervezet

Az ifjúsági szervezet, amelynek tevékenysége legalább három tervezési – statisztikai régióra kiterjed.

Önálló életvitelre képtelen

Az a súlyosan fogyatékos személy, aki a mindennapi életviteléhez, társadalmi életben való részvételéhez szükséges tevékenységeket testi, illetőleg érzékszervi fogyatékosága vagy az azzal összefüggő kommunikációs képtelenség miatt még a szükség szerinti segédeszköz igénybevételével sem képes más személy közreműködése nélkül elvégezni, vagy a mindennapi életvitelében értelmi fogyatékosága miatt állandó felügyeletet, irányítást igényel, mivel térben és időben tájékozódni nem tud, a lakásban nem képes egyedül élni anélkül, hogy ez önmagára vagy másokra nézve veszélyt ne jelentene, továbbá a pénz értékét nem ismeri, így a mindennapi élet szintjén önálló gazdálkodásra képtelen.

Önismereti játék

A gyermekek és fiatalok személyiségformálását megcélzó játék, amelynek célja a fiatal gátlásainak oldása, szorongások leküzdése, pozitív tulajdonságok tudatosítása, mozgás- és kommunikációs készség fejlesztése.

Önkéntes

Valamely tevékenységet nem fizetésért, hanem meggyőződésből ellátó személy. Az önkéntesség az aktív állampolgári és a közösségi részvétel egyik területe. Az önkéntes képes, és hajlandó tudását és idejét az adott tevékenységre fordítani (az Országgyűlés 2005-ben elfogadta a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvényt).

Önkéntes szolgálat

Az egyén szabad akaratán alapuló, anyagi ellenszolgáltatástól mentes szervezett tevékenység. Időtartama előre meghatározott, illetve mindig a résztvevők jogait és kötelességeit tisztázó, közösen elfogadott szabályokat és eljárásokat keretbe foglaló megállapodáson alapul.

Önkiszolgálási képesség hiánya

Akkor áll fenn, ha valaki mások személyes segítségével nem képes étkezni vagy tisztálkodni vagy öltözködni vagy illemhelyet használni, vagy lakáson belül – a szükség szerinti segédeszköz igénybevétele mellett sem – közlekedni.

Önsegítő csoport

Olyan egyének önkéntes társasága, akiket közös szükségletek vagy problémák jellemeznek, és amelyek azért találkoznak, hogy egymást kölcsönösen támogassák és kicseréljék tapasztalataikat, információikat azokról a tevékenységekről és formákról, amelyeket a problémamegoldás érdekében hasznosnak találnak.

Participáció

A fiatalok társadalmi részvétele, integrációjuk egyik legfontosabb terepe, amely a mindennapi életbe való betagozódást jelenti. Nem csak szervezeti tagságot, hanem egyfajta hozzáállást jelent a döntések befolyásolásától, a mindennapi életben való aktív részvételig.

Pártfogó felügyelete fiatalkorúnak

Pártfogó felügyelet alatt áll az a fiatalkorú, akit felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték, próbára bocsátottak, feltételes szabadságra bocsátottak, javítóintézetből ideiglenesen elbocsátottak, és akivel szemben a vádemelést elhalasztották.

Pedagógia

A nevelés és az oktatás gyűjtőfogalma. Vizsgálja, gyakorolja és tökéletesíti azokat a folyamatokat, körülményeket és feltételeket, amelyek közreműködnek a nevelésben (magatartásváltozásban) és a tudásátadásban (oktatásban). Feltárja összefüggéseiket, törvényszerűségeiket, s ezek alapján meghatározza a nevelés célját, alapelveit és feladatrendszerét, azokat az eljárásokat, szabályokat és módszereket, amelyek biztosítják a nevelési alapelvek megvalósulását, a nevelési cél elérését.

Politikai ifjúsági szervezetek

Azon ifjúsági szervezetek vagy csoportok, amelyek egy politikai eszme szolgálatát, képviselőjét rögzítik elsődleges feladatukként. Jellemzően kapcsolódnak a politikai pártok valamelyikéhez, de ennek hivatalos megjelölése gyakran nem azonosítható.

Posztadolens (fiatal felnőtt)

A posztindusztriális társadalmakban kialakuló olyan – kb 18–28 év közötti – életszakasz, ahol a fiatal felnőtt már önálló döntések és felelőségek vállalója, de még nem szakadt le teljesen jogilag, anyagilag, érzelmileg vagy fizikailag a családról. Az ifjúság negyedik korosztályi kategóriája, jelen munkában kb. a 14–29 éves korosztályt jellemezzük e szóval.

Prevenció

Megelőzés. Valamely nem kívánt helyzet, eredmény, hatás bekövetkezése előtt végzett tevékenység, mely arra tesz kísérletet, hogy a nem kívánt helyzetek, eredmények, hatások ne következzenek be. Az elsődleges megelőzés a betegségek, káros szenvedélyek kialakulását, előfordulását védi ki. A másodlagos azokat a tevékenységeket jelenti, amikkel a betegségek és káros szenvedélyek a korai stádiumukban felfedhetők és a további romlás megállítható. A harmadlagos megelőzés a betegségek kezelése, gondozása útján kívánja a romlást visszafordítani és a rehabilitáció útján visszavezetni az egyént az egészséges életvitelhez.

Prioritás

Különböző problémák esetén azon problémák, lehetőségek, amelynek megoldása elsőbbséget élvez a többivel szemben

Projekt

Olyan egyedi tevékenység/folyamat, amelynek meghatározott kezdete, vége, célja-eredménye és egyedi jellegzetességei vannak. Lehetővé teszi, hogy egy adott ötlet szervezett, strukturált lépések sorozatával megvalósításra kerüljön; egy bizonyos területi és időbeli kontextusban helyezkedik el. A projekt életciklusa: ötlet- igényfelmérés, tervezés-előkészítés, a tevékenység megvalósulása, értékelés, dokumentáció.

Pszichológia

Lélektan. Olyan tudomány, amely az egyénnel, annak lelki jelenségeivel és általában a psziché működésével foglalkozik.

Rasszizmus

Az embereket, azok egy csoportját alfajták (rasszok) szerinti megkülönböztető felfogás. Általában valamely csoport számára hátrányos ítéletet hozó gondolkodásmód. A rasszizmus, fajmélet, magasabb és alacsonyabb rendű népeket, emberfajtákat megkülönböztető elmélet, amely szerint az emberi jellemzőket, képességeket a faj határozza meg és veleszületetten léteznek magasabb- és alacsonyabb rendű fajok. A magasabb rendűnek joga van hatalmat gyakorolni az alacsonyabb rendű felett.

Regionális ifjúsági szervezet

Alapszabályában vagy alapító okiratában ifjúsági feladatokat kiemelt célként megjelenítő, legkevesebb egy megyére kiterjedő tevékenységi körrel rendelkező nemkormányzati szervezet.

Rehabilitáció

Az egészségügyi, mentálhigiénés, oktatási, képzési, átképzési, foglalkoztatási, szociális rendszerekben megvalósuló folyamat, amelynek célja a fogyatékos személy képességének fejlesztése, szinten tartása, a társadalmi életben való részvételének, valamint önálló életvitelének elősegítése.

Reprezentatív minta

A reprezentatív minta arányosan képviseli a kutatásokban vizsgálni kívánt alapsokaság legfontosabb csoportjait. A jól felépített, arányos képviselőt biztosító minta a véletlen kiválasztás révén eleget tesz annak a követelménynek, hogy az alapsokaság minden tagjának azonos esélye legyen a mintába kerülésre.

Sorstárs segítség

Leginkább a kockázatosabb életviszonyok között élő fiatalok spontán segítő szándékú reakciója, adott élethelyzetükben egymás támogatására és védelmére. Minthogy elszigetelt viszonyok között, a szakszerű segítestől távol jön létre, önmagában is esetleges, kockázatos tevékenység.

Standard kérdőív

A szociológiai kutatásokban használt kérdőívek többsége standard kérdőív, amelynél a kérdések szövege, sorrendje előre meghatározott. A kérdezőknek azonos módon, pontosan kidolgozott utasítások (instrukciók) szerint kell végrehajtaniuk a kérdezést. Az instrukciókat nem csak szóban szokás közölni a kérdezők felkészítésekor, hanem jól elkülönített tipográfiával a kérdőívben is szerepeltetni.

Statútum

Alapszabály, helyi vagy belső rendelkezés, amely a szervezet céljait, alapvető feladatait, és esetleg belső struktúráját is leírja.

Stigmatizáció

Egyes emberek, embercsoportok iránti negatív előítélet, azok megbélyegzése

Szabadidő

Az az időmennyiség, amelyet az egyén szabadon, bizonyos korlátozásoktól mentesen tölthet el: nem munka-, nem iskola-, nem a fiziológiai szükségletek kielégítésével töltött (alvás, táplálkozás) idő. Meghatározó jegyei: szabad jelleg, kötelezettségektől való mentesség, az érdeknélküliség-, a személyes jelleg és az élményadó jelleg. Strukturális elemei: a pihenő idő (a személyiség regenerálódására fordított idő) és a tevékeny idő (szórakozásra, művelődésre fordított idő). Fő feladata a szervezet felfrissítése, a műveltség bővítése és a személyiség pszichikus belső egyensúlyának biztosítása. Az ifjúsági munka a szabad idő-kultúra széleskörű és sokoldalú szolgáltatási kínálatát jelenti.

Szabadidő-szervező

Olyan szakember, aki különböző közösségi aktivitásokat szervez ezen tevékenységek feltételeinek, lehetőségeinek, kereteinek, tartalmának elősegítője. Magyarországon a 300 főnél nagyobb iskolákban alkalmazásuk kötelező.

Szabadidős tevékenység

A nevelő-fejlesztő tevékenységek rendszerének egyik eleme, lényege az idővel való szabad rendelkezés. Nem külső tényezők, kényszerek (pl. társadalmi szükségletek) határozzák meg, hogy az egyén mit kezdjen magával szabad idejében, hanem a személyes indítékok, szükségletek és elhatározások. Közvetett célja az értékes emberi képességek, a pozitív emberi tulajdonságok szabad fejlődése, a termékeny időfelhasználás képességének és igényrendszerének kialakulása. Közvetlen célja az egyéni szükségleteknek megfelelő tevékenység kiválasztása. Szabadidős tevékenységként szokták említeni a pihenést, a szórakozást, a szabad művelődést, a kötetlen sporttevékenységet és a játék alkalmait. Az önnevelés, önművelés, önképzés és önfejlődés képessége és készsége elsősorban ebben a tevékenységszférában bontakozhat ki.

Személyegyesülés

Természetes személyek által létrehozott jogi személyek (ilyen például a társadalmi szervezet) és jogi személyiséggel nem rendelkező más közösségek. (Például a nyilvántartásba nem vett egyesület, baráti vagy hobbitársaság, lakóközösség.) Ez utóbbi, jogi személyiség nélküli személyegyesüléseket személyösszességnek is nevezi a jogirodalom, utalva ezzel arra, hogy személyegyesüléssel általában új jogi személy jön létre, míg a polgárok személyösszessége csak közös tevékenységet hoz létre, új jogi minőséget nem feltételez.

Személyes adat

A természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, és az ebből levonható, az érintettre vonatkozó következtetés.

Személyes szabadságjogok

Az Alkotmányban rögzített alapvető emberi jogok közül azok, amelyek jellegüknél fogva csak személyesen gyakorolhatók, vagy a jogok tartalma személyhez kötődik. (Például személyes sérthetlenség, emberi méltósághoz való jog, ártatlanság véelme, mozgásszabadság, gondolat- és lelkiismereti szabadság, magántitok védelme, magánlakás sérthetlensége, személyes adatok védelme, jogorvoslat joga.)

Személyhez fűződő jogok

Hátrányos megkülönböztetés tilalma nem, faj, nemzetiség, felekezet szerint; személyes szabadsághoz, testi épséghez, egészséghez való jog; becsület és emberi méltóság megsértése elleni védelem; névviselés joga; jóhírnév védelme; képmás és hangfelvétel útján való visszaélés elleni védelem, levéltitokhoz, magántitokhoz, magánlakás tiszteletben tartásához jog; személyes adatok védelme.

Szenvedélybetegség

Nem veleszületett, az élet fenntartásához nem szükséges a mentálhigiénét romboló, az egyén elhatalmasodó tartós káros szükséglet.

Szerepjáték

A résztvevők által előadott jelenet. A módszer célja, hogy olyan körülményeket, eseményeket jelenítsen meg, melyeket a résztvevők még nem éltek át. A szerepjáték segíthet bizonyos helyzetek megértésében, a részesei iránti együttérzés kialakításában.

Szervezet

Emberek által, közös cél elérése érdekében tudatosan létrehozott, belső szabályokkal rendelkező képződmény.

Szervezeti kultúra

Az a viszonyrendszer, mely a szervezet tagjainak egymással való viszonyát szabályozza, így hozva létre egy metaszintű, nem pusztán az egyes emberekben, hanem azok összességében meglévő tudást..

Szervezeti tevékenység

Az állampolgári cselekedetek szervezeti keretek között történő megvalósulása.

Szignifikancia, szignifikanciaszint

A szignifikancia azt jelzi, hogy egy adatkapcsolatban (pl. keresztábrázolásban) mekkora valószínűséggel kaptunk volna eltérő eredményt, ha más személyeket kérdeznénk meg. Szignifikáns adatokról akkor beszélünk, ha ez a valószínűség 0,05 és 0,01 közötti. Erősen szignifikáns az a kapcsolat, amelyben az eltérő eredmény valószínűsége 0,01 alatti, igen erős a szignifikancia abban az esetben, ha más személyek megkérdezése egy ezreléknél is kisebb valószínűséggel vezetne eltérő eredményhez.

Szituációs játék

Egy konkrét élethelyzetre épülő gyakorlat. A fiatalok ismeretszerzés céljából különböző élethelyzete átélését és ezzel együtt a cselekvők beállítódását ismerhetik meg.

Szociálpszichológia

A kiscsoportok, közösségek működésével foglalkozó tudomány.

Szocializáció folyamata

A felnőtté válást, a személyiség fejlődését alapvetően meghatározza. A szocializáció során a felnőtté váló fiatal a környezeti hatásokat túlnyomórészt nem tudatosan dolgozza fel. Ennek során a fiatalok elsajátítják mindazokat a szerepeket, értékeket, viselkedéseket, illetőleg képességeket és ismereteket, amelyek azokra a csoportokra jellemzőek, ahová tartoznak, vagy ahová tartozni szeretnének.

Szociológia

A társadalmi jelenségekkel, azok egyes területével mint nagycsoporttal foglalkozó tudomány. Számos ágazata (például város-, falu-, család-, ifjúság-, művészet-, vallásszociológia) létezik.

Szórakozás

Olyan nem kötött tevékenység, mely magába foglalja az élvezetet, egyfajta életminőséget, időtöltést, humort, kikapcsolódást, öncélú tevékenységet, pihenést, újdonságot, szertartást és vidámságot. Végbe mehet közösségben, baráti körben (sport tevékenység, kézműves kör, társasjáték) vagy közösség nélkül is egyfajta önmegvalósításként (bélyeggyűjtés, fotózás).